

Respons

Irak: Arrestasjoner av Ba'thister

Problemstilling/spørsmål:

- Hva er bakgrunnen for arrestasjonene av Ba'thister i senere tid?
- Hvem har blitt arrestert?
- Hva har hendt med de som er arrestert?
- Blir Ba'th-kortet brukt i det politiske spillet i Irak for å øke det sittende regimes oppslutning?
- Kan Landinfo si noe om hva som vil være sannsynlig behandling av Ba'thister fremover?

Innledning

Siste uken av oktober 2011 ble 615 tidligere Ba'th-partimedlemmer og militæroffiserer arrestert i Irak. Arrestkampanjen fortsatte første uken av november, og ifølge irakiske myndigheter ble det i alt arrestert 655 personer (Wing 2011).

Bakgrunn for arrestasjonene

Irakiske myndigheter har i lengre tid uttrykt bekymring for at tidligere høytstående Ba'th-medlemmer vil forsøke å ta tilbake makten i Irak (Rasheed & al-Salhy 2011; Rudaw 2011).

Kampanjen mot tidligere Ba'thister startet før massearrestasjonene tok til i oktober. Allerede i juli kom ministeren for høyere utdanning, Ali al-Adeeb, med en uttalelse om at universitetene måtte avba'thifiseres (Wing 2011). Bakgrunnen, skal han senere ha hevdet, var at hans forgjenger, en sunnimuslim fra Tikrit, i strid med avbat'hifiseringsreguleringene hadde tillatt tidligere Ba'th-medlemmer å fortsette i sine stillinger ved landets universiteter (Ali 2011; Wing 2011). Som et resultat av uttalelsen i juli, ble 140 professorer og andre tilsatte ved Tikrit universitet sagt opp i oktober (Aswat al-Iraq 2011e; Wing 2011). Koalisjonen som statsminister Malikis parti inngår i har uttalt at oppsigelsene av professorene var nødvendig fordi shia-arabiske lærere var underrepresentert ved universitetet der omlag 80 prosent av lækrefteene var sunnier (Mardini 2011).

Respons **Irak: Arrestasjoner av Ba'thister**

Også andre tidligere Ba'thister og militæroffiserer som hadde tjenestegjort under Saddam Hussein mistet jobbene sine (Mardini 2011). For eksempel ble den svært erfarne Generalløytnant Nasier Abadi, nestkommanderende i Iraks felleskommando (Iraq's Joint Command), i september fratatt sin stilling på tross av at han var en pådriver for nærmere samarbeid med USA. Likeledes ble Generalmajor Abdul Aziz Noor Swady al-Dalmy, som var kommandør av den 14. irakiske divisjonen i Basra, fratatt sin stilling i midten av oktober. Han var upopulær blant de lokale islamistene (Mardini 2011).

Den store arrestkampanjen startet rett etter at Barack Obama den 21. oktober kunngjorde amerikanernes tilbaketog fra Irak innen årets utgang. I løpet av noen dager kunne media rapportere om arrestasjon av 240 personer, blant dem 28 tidligere medlemmer av Ba'th-partiet i Kirkuk, 45 i Diyala, 50 i Babylon og 30 i Basra. I Salaeddin ble 19 personer, beskrevet som senior militæroffiserer og høytstående medlemmer av Ba'th-partiet, arrestert (Mardini 2011).

En irakisk myndighetsperson innen sikkerhetstjenesten uttalte den 25. oktober at sikkerhetspolitiet hadde arrestert 350 ledere fra Iraks oppløste Ba'th-parti. De skal ha blitt arrestert for å ha drevet propaganda for partiet med den hensikt å underminere sikkerheten og stabiliteten i landet (Aswat al-Iraq 2011b). Samme kilde hevdet også at en rekke tidligere Ba'th-ledere hadde returnert til Thi Qar provins og blitt en del av det ulovlige Awda-partiet for å motarbeide den politiske prosessen i Irak (Aswat al-Iraq 2011b).

Ifølge Iraks viseminister for etterretning, generalløytnant Hussein Kamal, ble den første gruppen på 240 personer arrestert på bakgrunn av mistanke om planlagt kuppforsøk som skulle gjennomføres etter at de amerikanske troppene har forlatt Irak i løpet av 2011 (Rasheed & al-Salhy 2011; Rudaw 2011).

En politioffiser i Tikrit uttalte at 33 tidligere Ba'th-medlemmer ble arrestert på bakgrunn av etterretningsinformasjon som tilsa at de deltok i hemmelige møter. Arrestasjonene ble foretatt for å forhindre Ba'th-partiet i å reorganisere seg (Rasheed & al-Salhy 2011).

Den 27. oktober, få dager etter de første massearrestasjonene, erklærte statsminister Maliki at det pågikk en kampanje for å slå ned på Ba'th-elementer, spesielt militære og etterretningsoffiserer som tjenestegjorde under Saddam Husseins regime. Bakgrunnen for kampanjen var mistanke om at de var involvert i terroranslag i Irak (Mardini 2011).

To dager senere kunngjorde statsministeren at 615 personer var anholdt på bakgrunn av at de truet Iraks sikkerhet og stabilitet (Mardini 2011).

Antall arrestasjoner har avtatt i løpet av november, men den 23. november ble en tidligere offiser arrestert i Salaeddin provins, og den 28. november ble fire Ba'th-partimedlemmer arrestert i Kerbala (Aswat al-Iraq 2011g; NINA 2011).

Hvem blir arrestert?

Irakiske myndigheter har foreløpig ikke offentliggjort navnene på de arresterte, men det er antatt at et flertall er sunnimuslimer, og de kommer fra både sentrale og sørlige provinser (Mardini 2011). Myndighetene har gjort et poeng ut av at de arresterte både er sunnier og shiaer, og dette bekreftes av en av Saddam Husseins tidligere ledere som hevdet at 40 prosent av dem som var blitt arrestert innen 28. oktober var shiamuslimer (Alsumaria news 2011). I henhold til myndighetene skal de fleste av de arresterte ha vært tidligere etterretnings- eller militæroffiserer (Mardini 2011).

Respons Irak: Arrestasjoner av Ba'thister

Blant de arresterte er det tidligere seniormedlemmer i Ba'th-partiet på *firqa*- og *shuba*-nivå (Visser 2011). Irak-eksperten Reidar Visser skriver på sin blogg (2011) hvilke nivå i Ba'th-partiet enkelte av de arresterte tilhørte:

- 24. oktober ble 28 personer arrestert sør for Kirkuk. Bant dem var 12 enten firqa- eller shuba-medlemmer i Ba'th-partiet, ifølge lokale politimyndigheter.
- 24. oktober ble 15 personer arrestert i Muqdadhiyya, ifølge politikilder i Diyala. De fleste var firqa-medlemmer i Ba'th-partiet.
- 24. oktober ble 50 personer arrestert, blant dem firqa- og shuba-medlemmer i Ba'th-partiet, ifølge politikilder i Babylon.
- 25. oktober ble 30 personer arrestert, blant dem noen firqa-medlemmer, ifølge kilder i Basras sikkerhetskomité.
- 25. oktober ble mer enn 30 personer arrestert i Diyala provins, inkludert noen på firqa-nivå i Ba'th-partiet, ifølge sikkerhetskilder i Diyala.

Andre kilder, som Aswat al-Iraq, bruker benevnelsen høytstående Ba'th-medlemmer ved rapportering om arrestasjonene:

- 23. oktober ble 16 høyt rangerte Ba'thister arrestert i Kut samtidig som flere andre ble arrestert i andre deler av Wassit provins (Aswat al-Iraq 2011a).
- 25. oktober ble fem høytstående Ba'thister arrestert i Kut ifølge sikkerhetskilder i byen (Aswat al-Iraq 2011c).

Det irakiske nyhetsbyrået NINA (2011) har i enkelte nyhetsmeldinger kun opplyst at de arresterte var Ba'th-medlemmer.

Hva har skjedd med de arresterte?

Så langt Landinfo har kjennskap til, sitter de arresterte fortsatt i varetekt. Det foreligger ingen tilgjengelig informasjon om forholdene for de varetektsfengslede.

Den 8. november ble det imidlertid rapportert om at en av de arresterte døde i varetekt i Muthanna fengsel. Ifølge lokale medier skal han ha blitt torturert til døde (Aswat al-Iraq 2011f). Myndighetene hevder på sin side at han tok sitt eget liv (Aswat al-Iraq 2011f).

Ifølge flere av de arrestertes pårørende ble det ikke lagt frem noen arrestordre da sikkerhetsstyrkene kom for å pågripe deres familiemedlemmer (Al-Kadhimi 2011; Aswat al-Iraq 2011d). Irakiske myndigheter hevder på sin side at det fantes arrestordre på dem før de ble anholdt (Rudaw 2011; Mardini 2011).

Brukt i det politiske spillet i Irak?

Myndighetene har ikke offentliggjort navnene på de arresterte, hvilket gjør det vanskelig å avdekke deres religiøse tilhørighet. Selv om de arresterte kommer fra nær sagt alle provinsene i det sentrale og sørlige Irak, er det høyst sannsynlig en overvekt av sunnimuslimer. Shiamuslimene som er arrestert er antagelig personer som er i politisk konflikt med rådende politisk ledelse lokalt.

Respons Irak: Arrestasjoner av Ba'thister

Mangel på åpenhet og juridisk legitimitet knyttet til arrestasjonene svekker regimets troverdighet og sår tvil om de reelle motivene som ligger til grunn.

De som er kritiske til myndighetenes aksjon, som politikere fra Iraqiya-partiet, hevder arrestasjonene er politisk motiverte (Ali 2011; Mardini 2011). Ninewas guvernør Aseel al-Nujayfi og visestatsminister Salah al-Mutlaq, begge sunnimuslimer, har kritisert det de oppfatter som regimets vilkårlige maktbruk (Reuters 2011; Rudaw 2011; Mardini 2011).

Gitt Malikis bestrebelse på å beholde et sentralisert styre i Irak, kan motivene bak arrestasjonene synes å være et forsøk på å konsolidere makten ved å tekkes de shiadominerte politiske fløyene og å fjerne potensielle elementer som kan true sikkerhetssituasjonen nå som de amerikanske troppene har forlatt Irak.

Spørsmålet om hvordan man skal håndtere personer tilknyttet Ba'th-partiet har vært et av de viktigste stridstemaene i irakisk politikk siden regimeskiftet i 2003. Normalt er det The Accountability and Justice Committee som skal avgjøre hvorvidt et tidligere Ba'th-partimedlem skal straffes eller ikke. Denne komiteen har imidlertid ikke vært operativ på flere måneder og all aktivitet er lagt i bero i påvente av nytt lederskap. Derfor kan ikke komiteen ha vært involvert i beslutningen om å arrestere tidligere seniormedlemmer i Ba'th-partiet.

Ifølge International Crisis Groups Irak-ekspert, Joost Hiltermann, synliggjør kampanjen mot tidligere Ba'th-medlemmer manglende samspill mellom maktsetet i Bagdad og provinsene. Han hevder at arrestkampanjen har forsterket provinsmyndigheters oppfatning om at sentralmyndighetene ikke gjør nok for å redusere de sekteriske spenningene i landet (Dunlop 2011).

Også Irak-analytikeren Ali al-Saffar, fra Economist Intelligence Unit i London, mener den ad-hocmessige håndteringen av tidligere Ba'th-medlemmer, som i sterk grad rammer den sunnimuslimske delen av samfunnet, fører til økt sekterisk spenning (Dunlop 2011).

Denne økte spenningen har ført til et tiltagende krav om regionalisering i Irak. Den 27. oktober erklærte provinsrådet i Salaeddin provinsen for en uavhengig administrativ og økonomisk region (Aswat al-Iraq 2011e). Beslutningene om å sparke universitetsansatte og arrestere tidligere Ba'th-medlemmer ble tatt av henholdsvis undervisningsministeren og statsministeren, som fortsatt besitter rollen som innenriksminister, uten lokale myndigheters viten. Slik forbigåelse har Salaeddins lokale myndigheter reagert sterkt på (Aswat al-Iraq 2011d; Aswat al-Iraq 2011e). Provinsrådene i Diyala og Thi Qar har også senere erklært seg som egne uavhengige regioner. Kravene om uavhengige regioner og føderalisme brer seg også innen sunniarabiske bevegelser i andre provinser (Mardini 2011).

Statsminister Maliki har nektet provinsene å avholde folkeavstemminger som kan avgjøre deres administrative og finansielle status slik artikkel 119 i konstitusjonen tillater (Mardini 2011).

Sannsynlig fremtidig behandling av Ba'thister

Dersom motivet for arrestasjonene er å rydde politiske opponenter av veien, kan man forvente at presset mot tidligere Ba'thister vil fortsette frem mot neste lokalvalg som er berammet til 2013.

Arrestasjonene har skapt frykt blant tidligere Ba'thmedlemmer, og dette forsterkes av at de amerikanske troppene skal forlate Irak innen årets slutt (Kramer 2011). Frykten går ut på at

det sittende regimet vil forfølge tidligere Ba'thister på samme måte som Saddam Hussein forfulgte Dawa-partiet, som er statsministerens parti.

Maliki har fått støtte for sin kampanje fra ulike shiamuslimske grupperinger, inkludert Iraqi National Alliance, der Muqtada al-Sadrs parti er et av de største. Muqtada al-Sadr har personlig uttrykt støtte til arrestasjonene. Det samme har en prominent imam, Sayed Sadreddin Qabanchi fra Najaf, som under sin tale i moskeen oppfordret Maliki til å straffe alle etterlevninger fra det forrige regimet (Mardini 2011). I Basra ble det arrangert demonstrasjoner til støtte for aksjonene mot tidligere Ba'thister (Al-Khadimi 2011). President Jalal Talabani har også uttrykt støtte til kampanjen mot Ba'thister (KUNA 2011).

Arrestasjonskampanjen som er utført etter ordre fra høyeste hold, gir et signal til provinsene om at det er legitimt å slå hardt ned på mistanke om hemmelig politisk opposisjonsvirksomhet. Dette er en måte å sentralisere makten på og marginalisere politiske motstandere.

Det er for tidlig å si noe om hva slags rettsbehandling de varetektsfengslede vil få, men statsminister Maliki har allerede utvist vilje til å overse demokratiske spilleregler. Uten amerikansk militærnærver vil han kunne få enda friere hender til å slå ned på politiske motstandere.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

- Ali, R. F. (2011, 3. november). *Hot issue – Crackdown in Iraq: Former Ba'athists Still Pose Linger Security Challenge*. Jamestown Foundation. Tilgjengelig fra [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=38618&tx_ttnews\[backPid\]=7&cHash=927e3cf84b9f60b6e4549b1bd5a05065](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=38618&tx_ttnews[backPid]=7&cHash=927e3cf84b9f60b6e4549b1bd5a05065) [lastet ned 6. desember 2011]
- Alsumaria news (2011, 28. oktober). Leading Baathist Iraq: Maliki arersted 560 of our members and our relationship soured very lion. *Alsumaria news*. Tilgjengelig via Investors Iraq <http://www.investorsiraq.com/showthread.php?165093-Leading->

Respons Irak: Arrestasjoner av Ba'thister

[Baathist-Iraq-Maliki-arrested-560-of-our-members-our-relationship-soured-very-lion](#)
[lastet ned 6. desember 2011]

- Aswat al-Iraq (2011a, 23. oktober). 16 members of Iraq's former ruling Baath Party detained. *Aswat al-Iraq* Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(ph4j333evxaic545maibqq45\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145374&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(ph4j333evxaic545maibqq45))/Default1.aspx?page=article_page&id=145374&l=1) [lastet ned 16. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011b, 25. oktober). Measures need to be taken against Awda Party. *Aswat al-Iraq*. [http://en.aswataliraq.info/\(S\(msdfvta5ehac5w4544wbabib\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145398&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(msdfvta5ehac5w4544wbabib))/Default1.aspx?page=article_page&id=145398&l=1) [lastet ned 15. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011c, 26. oktober). 5 leading Baathists arrested West Kut. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(ph4j333evxaic545maibqq45\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145417&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(ph4j333evxaic545maibqq45))/Default1.aspx?page=article_page&id=145417&l=1) [lastet ned 15. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011d, 26. oktober). Salah al-Din refuses handover of detainees. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(msdfvta5ehac5w4544wbabib\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145412&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(msdfvta5ehac5w4544wbabib))/Default1.aspx?page=article_page&id=145412&l=1) [lastet ned 15. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011e, 27. oktober). Salahuddin province declares administrative and economic region. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(msdfvta5ehac5w4544wbabib\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145432&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(msdfvta5ehac5w4544wbabib))/Default1.aspx?page=article_page&id=145432&l=1) [lastet ned 15. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011f, 8. november). Interior Ministry denies report that detained person died under torture. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(nfijnvzk4oalez55icxhkqey\)\)/Default.aspx?page=article_page&c=slideshow&id=145539](http://en.aswataliraq.info/(S(nfijnvzk4oalez55icxhkqey))/Default.aspx?page=article_page&c=slideshow&id=145539) [lastet ned 15. desember 2011]
- Aswat al-Iraq (2011g, 23. november). Joint US-Iraqi forces arrest high-ranking former Iraqi Army Officer. *Aswat al-Iraq*. Tilgjengelig fra [http://en.aswataliraq.info/\(S\(ph4j333evxaic545maibqq45\)\)/Default1.aspx?page=article_page&id=145732&l=1](http://en.aswataliraq.info/(S(ph4j333evxaic545maibqq45))/Default1.aspx?page=article_page&id=145732&l=1) [lastet ned 15. desember 2011]
- Dehghanpisheh, B. (2001, 1. november). Coup Tip a Fake, Official Says. *The Daily Beast*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailybeast.com/articles/2011/11/01/senior-iraqi-official-libyan-tip-on-iraq-coup-a-fabrication.html> [lastet ned 6. desember 2011]
- Dunlop, W.G. (2011, november). Baathists' arrest dispute highlights Iraq challenges. *Middle East Online*. Tilgjengelig fra <http://www.middle-east-online.com/english/?id=48903> [lastet ned 5. desember 2011]
- Al-Kadhimi (2011, 5. november). Demonstrations in Basra supporting detention of former Baathists. *AKnews*. Tilgjengelig fra <http://www.aknews.com/en/aknews/3/271223/> [lastet ned 6. desember]
- Kramer, A. (2011, 31. oktober). Iraq Arrests More in Wake of Tip About Coup. *The New York Times*. Tilgjengelig fra

<http://www.nytimes.com/2011/11/01/world/middleeast/iraq-arrests-more-in-wake-of-libyan-tip-about-coup.html> [lastet ned 5. desember 2011]

- KUNA, dvs. Kuwait News Agency (2011, 29. oktober). Iraqi Pres. commends apprehension of baathists. *KUNA*. Tilgjengelig fra <http://www.kuna.net.kw/NewsAgenciesPublicsite/ArticleDetails.aspx?Language=en&id=2199690> [lastet ned 14. desember 2011]
- Mardini, R. (2011, 12. desember). Maliki arrests potential opposition. *Institute for the Study of War*. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/backgrounder/maliki-arrests-potential-opposition> [lastet ned 14. desember 2011]
- NINA (2011, 28. november). Security force in Baghdad arrested four members of Baath Party in Kerbala. *NINA*. Tilgjengelig fra http://www.ninanews.com/english/News_Details.asp?ar95_VQ=FJDKMJ [lastet ned 19. desember 2011]
- Rasheed, A. & al-Salhy, S. (2011, 25. oktober). Iraq rounds up Baathists ahead of U.S. pullout. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/2011/10/25/us-iraq-baathists-idUSTRE79O5XB20111025> [lastet ned 5. desember 2011]
- Rudaw (2011, 3. november). Mixed Reactions to Iraq Coup Plot. *Rudaw*. Tilgjengelig fra <http://www.rudaw.net/english/news/iraq/4118.html> [lastet ned 15. desember 2011]
- Visser, R. (2011, 26. oktober). The Latest Wave of Arrests: Baathists and Terrorists Are Two Different Things. *Iraq and Gulf Analysis* [blogg]. Tilgjengelig fra <http://gulfanalysis.wordpress.com/2011/10/26/> [lastet ned 15. desember 2011]
- Wing, J. (2011, 22. november). Iraq's Baathist Crackdown Lacks legal Basis. *AK News*. Tilgjengelig fra <http://aknews.com/en/aknews/8/274009/> [lastet ned 15. desember]

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.